

Protestantse Kerk

Protestantse Gemeente Rozendaal

Nieuwsbrief oktober 2018

Ter overweging

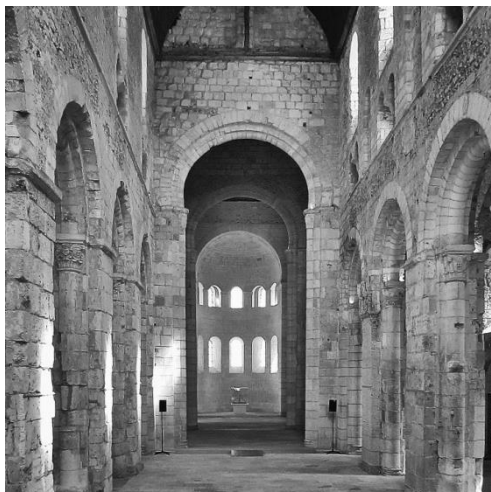
Ik weet niet of ik het al vaker geschreven (u moet het mij anders maar vergeven...), maar ik ben momenteel buitengewoon gefascineerd door twee zaken die met elkaar samenhangen. Het eerste is het fenomeen *Bedevaart*, en natuurlijk om je dan steeds weer terug op de grote bedevaartsroutes naar Santiago de Compostella. Langs die route staan eindeloos veel kerken en kerkjes. Vrijwel allemaal zijn het kerken uit de Romaanse stijlperiode. En dat is de tweede fascinatie: de kunst en architectuur van het Romaans. In dat licht zal het u niet verwonderen dat ik de laatste jaren in Normandië intensief op zoek ben gegaan naar de kerken uit deze periode. Vele malen stond ik (soms na een intensieve zoektocht naar de sleutel van de kerk...) in verlaten en doodstille ruimten, waar de muren ademden van het vertrouwen dat verre voorlopers hebben gekoesterd. Eén van die kerken was de abdijkerk van de stad Bernay, een eeuwenoude en volkomen lege ruimte. En in die stilte overviel mij een gevoel van eeuwigheid: even was alles weg. Er was alleen maar stilte. Over die ervaring schreef ik de volgende pelgrimsmonoloog.

pelgrimskyrie

de stilte was eerder, God
jij woonde hier al,
pas later kwam deze abdij

onverhoeds mezelf na eeuwen terugvinden,
in diezelfde vrede staan
en hopen dat je op me gewacht hebt

liefdevol streelt licht de stenen
en mijn eerste fluistering: Eeuwige, Ene,
ontferm je over ons

In Memoriam

In de afgelopen tijd ontviel aan hen die haar liefhadden, Anna Maria Hartsema-Elshout. Zij werd 81 jaar. Annemie Hartsema is een aantal jaren geleden verhuisd van Assen naar Villa Saesveldt in Velp waar zij liefdevol verzorgd werd. Zij kerkte regelmatig met haar zoon of dochter in Rozendaal. Vanuit onze kerk hebben wij haar ook begeleid naar haar laatste rustplaats op de begraafplaats Rosendaal. In de dienst herdachten wij haar leven: haar liefde voor haar gezin, de inzet en zorg om een thuis te creëren wanneer ze in het buitenland woonden. We herdachten de spelletjes die ze deed, de brieven die ze schreef naar haar dochter. Annemie wilde het graag iedereen naar de zin maken: ze was zelfs bereid om mee uit zeilen te gaan – zelfs als ze bang was voor het water... We herdachten haar inzet in het kerkenwerk in Assen, haar vrijwilligerswerk in het ziekenhuis. En met barmhartigheid spraken we over haar dementeren, de afasie en de apraxie die haar laatste jaren niet makkelijk hebben gemaakt. Als troost lasen we woorden uit Psalm 139 en I Johannes 4: over een God die ons kent en over een God die kenbaar wordt in de liefde die we delen. Ik wens haar kinderen, kleinkinderen, broer en zuster heel veel sterkte toe om het gemis een plek te geven.

Vorming en toerusting

U hebt het misschien nog niet gezien, maar bij de uitgang van de kerk liggen de boekjes klaar met het cursusaanbod van het komende jaar. Het vorming- en toerustingsprogramma biedt weer een scala aan mogelijkheden om deel te nemen aan uiteenlopende cursussen en avonden. U vindt het boekje ook op onze website. Hopelijk kunnen we elkaar een goed en vruchtbaar jaar toewensen waarin we mooie dingen met elkaar mogen delen.

Presentatie *Pelgrimsmonologen*

Ik schrijf het nu al, maar ik wil u met vreugde (en met klem) uitnodigen voor de presentatie van mijn nieuwe gebedenbundel. Ik schreef al iets hierover in de overweging, maar ik laat u graag erin delen. Ruim een jaar geleden vatte ik het plan op om een gebedenbundel te schrijven. Het lag in de bedoeling om daar een serie gebeden bijeen te brengen die gebruikt konden worden in de kerkenraad, het cursuswerk, de eredienst of voor persoonlijk gebed. Het liep echter anders. Schrijvenderwijs (en biddenderwijs) gingen de woorden met mij aan de haal: het werd een serie gebeden waarin ik op een persoonlijke wijze met God in gesprek treedt. De gebeden groeiden in de combinatie met mijn ervaringen tijdens de zoektocht naar Romaanse kerken in Normandië. Het geheel kreeg steeds meer het karakter van een serie monologen tijdens een pelgrimage. Ik gaf ze niet voor niets de subtitel mee: *pelgrimsmonologen*. Toen ik voor een presentatie in Spankeren een Powrpointpresentatie maakte, was de beslissing gevallen: ik geef ze uit, steeds in combinatie met een foto van een kerk in Normandië. Het geheel draagt nu de titel *soms kun je beter zwijgen*. Dat boekje wordt momenteel gedrukt en in orde gemaakt. Wij willen het presenteren op 15 december in samenwerking met Walter Jansen van “onze” boekhandel in Velp. Wáár het plaats gaat vinden, is nog niet duidelijk, maar ik zou het erg fijn vinden als u deze presentatie wilde bijwonen. Hopelijk noteert u het vast in uw agenda....

Met een hartelijke groet aan u allen,
ds. Frans Ort

Zullen we **Zondag 14 oktober** maar gemeentezondag i.p.v. startzondag noemen? Ach, hoe je hem ook noemt, het wordt een extra feestelijke zondag, een zondag waarop we elkaar toch weer anders dan anders kunnen ontmoeten. In de dienst, bij de koffie, weer in de kerk voor informatie over alle komende activiteiten gelardeerd met verrassende muzikale bijdragen, tenslotte in de serre om de ontmoeting op onze gebruikelijke wijze af te ronden.

Gerda van den Bijllaardt

Aktie Kerkbalans 2019

Rijkelijk vroeg zult u denken bij het lezen van deze kop maar het volgende probleem doet zich voor: de Aktie Kerkbalans vindt altijd plaats in Januari en bestaat uit het wegbrengen en 2 weken later weer ophalen van de enveloppen met daarin het door de kerkleden ingevulde Toezeggingsformulier voor de Vrijwillige Bijdrage en naar keuze voor de Aktie Ontwikkelingswikkelingssamenwerking.

Dit jaar werd de verspreiding van die enveloppen verzorgd door 11 vrijwilligers in de dorpen Rozendaal en Velp, terwijl er nog 23 stuks werden verstuurd via Post NL.

Als gevolg van het uitvallen van een van de lopers wegens ziekte is er in de bemensing van de bezorging een vacature ontstaan!

Het gaat om het bezorgen en ophalen van 12 enveloppen in de Kapellenberglaan, de Delhoevelaan en de Del.

De uitgifte van de enveloppen zal plaats vinden op zondag 19 januari 2019 tijdens of na de koffie en de inname uiterlijk op zaterdag 1 februari d.a.v. op mijn huisadres.

Wilt u bovenvermelde bezorgroute op u nemen meldt u zich dan s.v.p. bij:

Kerkrentmeester Leo Blokland

Bernard ter Haarlaan 19

6891 CX Rozendaal

Tfn:026-3635820

Email:leo.blokland@dekerkvanrozendaal.nl

****Onderstaande tekst opende de vorige kerkenraadsvergadering***

De wereld anders gezien

Indien men de wereld vergelijkt met een dorp van 100 inwoners, rekening houdende met alle bestaande volkeren, dan zou dit dorp bestaan uit :

57 Aziaten

21 Europeanen

14 Amerikanen (Noord en Zuid)

8 Afrikanen

52 vrouwen – 48 mannen

70 niet-blanken – 30 blanken

70 niet-christenen – 30 christenen

89 hetero's – 11 homo's

6 personen zouden 59% van de totale wereldrijkdom bezitten

6 personen zouden de VS-nationaliteit hebben

80 zouden dakloos zijn

70 zouden analfabeet zijn

50 zouden afhankelijk zijn van iemand anders

1 zou sterven 2 zouden geboren worden

1 zou een PC hebben

1 zou een diploma hebben

Wanneer men de wereld op deze manier bekijkt word het duidelijk dat begrip, aanvaarding en studies noodzakelijk zijn.

Indien je deze morgen bent wakker geworden en je bent niet ziek, dan ben je gelukkiger dan 1 miljoen mensen die in de komende dagen zullen sterven.

Indien je nooit oorlog, eenzaamheid, honger of het lijden van de gewonden hebt meegemaakt, dan

ben je gelukkiger dan 500 miljoen mensen in de wereld.

Indien je naar de kerk kan gaan zonder je bedreigd te voelen, zonder gearresteerd te worden of zonder dat je gedood wordt, dan ben je gelukkiger dan 3 miljard mensen in de wereld.

Indien je eten in de koelkast hebt liggen, je gekleed bent, je een dak en een bed hebt, dan ben je rijker dan 75% van de inwoners van de wereld.

Indien je een bankrekening hebt, een beetje geld in je portefeuille of een beetje kleingeld in een doosje, dan hoor je bij de 8% rijkste mensen van de wereld.

Indien je dit kan lezen, dan ben je dubbel gezegend, want:

1. Iemand heeft aan jou gedacht
 2. Je hoort niet bij de 2 miljard mensen die niet kunnen lezen.
- En .. je hebt een PC!

Diaconiecollectes oktober:

Zondag 7 oktober: Het is deze dag Israël-zondag en we collecteren voor het OJEC ofwel het Overleg Orgaan Joden en Christenen.

Wat is OJEC?

Het OJEC is het overlegorgaan van joden en christenen in Nederland. In deze organisatie komen officiële vertegenwoordigers van christelijke en joodse kerkgenootschappen (en daarnaast nog enige andere joodse organisaties) bijeen om te spreken over zaken van wederzijds belang. Dat gebeurt met respect voor de identiteit van de ander, op basis van volstrekte gelijkwaardigheid. De bij het OJEC aangesloten instellingen van joodse en van niet-joodse zijde beschouwen - naast religie en andere aspecten van het jodendom - de staat Israël als een fundamenteel element van de joodse identiteit.

Dit orgaan houdt zich onder meer bezig met:

- * het organiseren van bijeenkomsten
- * houden van lezingen en conferenties
- * alert reageren op anti-Judaïsme en antisemitisme
- * onderhouden van internationale contacten en met Raad van Kerken

Zondag 14 oktober: Inzameling voor KIA. Nepal is een arm land waarvan de landbouw maar 6 tot 8 maanden voedsel oplevert. Verder is 35% van de jonge kinderen chronisch ondervoed. Ziedaar enkele gegevens. Samen met United Mission Nepal helpt KIA de levensomstandigheden en dus ook het inkomen te verbeteren. Bijvoorbeeld door kweekvijvers t.b.v de visserij aan te leggen en het ecotoerisme van de grond te krijgen.

Zondag 21 oktober:

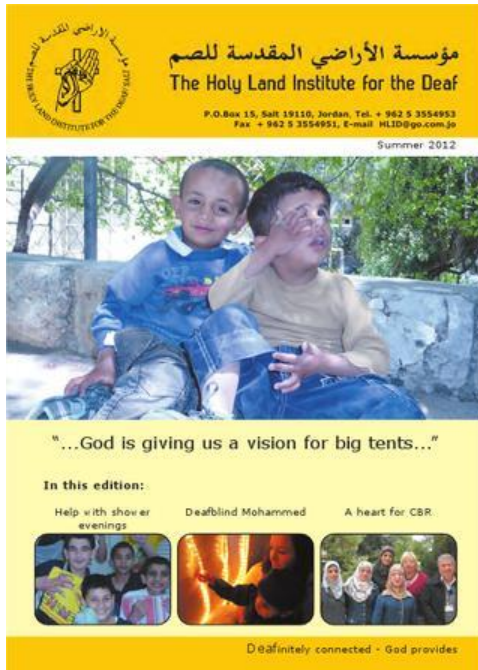
De Instap Arnhem maakt zich sterk voor alle ex-gedetineerden in Arnhem en omstreken, die bij hun terugkeer in de maatschappij heel goed steun kunnen gebruiken en ook familieleden hebben vaak hulp en zorg nodig. Elke woensdag is er een inloopmiddag in

de Klarendalse molen. En er bestaat ook een maatjesproject in samenwerking met de interkerkelijke stichting nazorg aan ex-gedetineerden.

Zondag 28 oktober: voor het diaconaat van onze eigen gemeente: de diaconie moet voor acute noodsituaties en verzoeken om bijdragen altijd en soms onmiddellijk over voldoende reserves kunnen beschikken.

voor de diaconie Ans van Dijkhuizen

BENEFIETGEMEENTEMAALTIJD PROJECT VELP/ROZENDAAL.

Op **woensdag 31 oktober a.s. om 18.00 uur** wordt deze maaltijd gehouden in de Serre van de kerk van Rozendaal. De opbrengst onder aftrek van kosten komen ten goede van ons gezamenlijk project "Oog voor Horen". Wij steunen hiermee het doveninstituut HLID (Holy Land Institute for the Deaf) in Jordanië'. Het is een christelijke organisatie in een moslimland. Het biedt o.a. onderwijs en beroepsopleidingen aan dove en anderszins gehandicapte kinderen. Daarbij speelt wederzijds respect tussen de twee religies een grote rol. Binnen het instituut werken christenen en moslims dan ook nauw samen. De maaltijd is nog een verrassing, maar er wordt rekening gehouden met onze Hollandse smaakpapillen. De kosten bedragen 12 00 euro incl. maaltijd, wijn /water en koffie /thee met wat lekkers. Graag voor aanvang van de maaltijd met gepast geld betalen. U kunt zich opgeven bij Liesbeth van Hulst: per mail liesbethvanhulst@kpnmail.nl tel.nr. 363 46 98 of Wil Both: wil.both@upcmail.nl tel.nr. 362 98 95. Bij hen ook melden indien u vervoer wenst, graag met vermelding

van uw telefoonnummer. Opgeven mogelijk tot 24 oktober. Deze avond staat geheel in het teken van ons project. Er zal het een en ander over het project verteld worden met gebruik van de beamer, verder is er muziek, enz... Serre open vanaf 17 30 uur. U komt toch ook, het belooft een fijne en interessante avond te worden.

Namens de werkgroep VELP/ROZENDAAL, Wil Both

De Serre van Rozendaal

De digitale wereld komt voor iedereen wel erg dichtbij. mijnoverheid, de belastingdienst, de ziektekostenverzekeraar, allerlei instellingen vragen van de burger om digitaal actief te worden.

In 2017 had 49% van de senioren een smartphone. Soms gekregen van de kinderen en vaker zelf gekocht. Maar daarmee zijn ze er nog niet. Kleinkinderen schieten te hulp, maar als zij weg zijn kost het toch wel enige moeite om te kunnen herhalen wat ze hebben gehoord. In een groot aantal gevallen verdwijnt daardoor dit toestel in de onderste la en gebeurt er niets meer mee.

Op woensdag **3 oktober** zal de heer Aldert Doelen van iPad4Senior de mogelijkheid bieden om meer te weten te komen over de smartphone in het dagelijks leven en het plezier van het gebruik ervan.

Zoals elke woensdag is de Serre geopend voor koffie en ontmoeting van 10.00 tot 12.30 uur. De workshop begint om 10.30 uur. U bent van harte welkom!

Dichterbij dan verwacht:

Boek over de familiegeschiedenis van Arnhemse orgelbouwer Ehrenfried Leichel, pianostemmer van Franz Liszt, door Jacqueline Vreeken.

In de nalatenschap van zijn vader treft Frans Leichel (1940) een doos met documenten aan. De brieven en foto's roepen vragen op over het leven van zijn voorouders.

Zijn nicht Jacqueline Vreeken is direct geboeid. Op zoek naar antwoorden start ze een speurtocht en reconstrueert ze stukje bij beetje de turbulente familiegeschiedenis van haar oom.

Ze werpt licht op de rol van Franz Liszt in het leven van Frans' overgrootvader Ehrenfried, de beroemde orgelbouwer. De intrigerende levensloop van grootvader Friedrich volgt ze op de voet. Hij gaat failliet, vertrekt alleen naar Nederlands-Indië en haalt op slinkse wijze zijn kinderen naar zijn nieuwe vaderland.

Waarom zwegen Frans' ouders? Over de tijd in het jappenkamp, en over de tijd daarvóór?

Dichterbij dan verwacht ontrafelt de levens van drie generaties Leichel in de marge van de geschiedenis. Verloren gewaande familieleden weten op een onverwachte manier gaten in de historie te dichten.

De hoofdstukken waarin de schrijfster verslag doet van haar naspeuringen naar het feitenmateriaal vormen een waardevolle toevoeging. Dit maakt dat de lezer tot het eind toe betrokken blijft bij het boeiende verhaal en de sublieme ontdekkingen.

Ehrenfried Leichel bouwde in de negentiende en begin twintigste eeuw talloze kerkorgels op de Veluwe, Veluwezoom, Rivierenland. Leichel bouwde op verzoek van baron Van Pallandt ook het orgel in de kerk van Rozendaal. Op diverse plaatsen in Nederland zijn de orgels van Ehrenfried Leichel nog in gebruik. Sommige zijn tot rijksmonument verklaard, ook dat in Rozendaal.

Reinoud G. Egberts, uit Ellecom, oud cantor-organist van de Grote of Martinikerk van Doesburg en lid van het Historisch Genootschap Rheden-Rozendaal schreef het volgende: *Boeiend beschrijft Jacqueline Vreeken haar spannende zoektocht naar deze familiegeschiedenis die zich deels in het oosten van ons land afspeelt. Dankzij de door hen gebouwde instrumenten is menige kerk in onze regio met de orgelmakers Leichel verbonden. Met de interessante speurtocht in dit boek komt, in de marge van de wereld- en cultuurgeschiedenis, ook een stuk historie in onze streek verrassend dichterbij.*

Omroep Gelderland: Een verrassende familiegeschiedenis die raakt aan een rijke historie, waaronder ons Indisch

verleden.

Jacqueline Vreeken zal begin 2019 (gepland is 30 januari) een lezing over haar boek en over 'ons' Leichel-orgel geven in de Serre. Het boek kan bij de auteur besteld worden: jacqueline@raeven.nl.

Zomer in de kerktuin

Wat hadden we een bijzondere zomer! De meesten van ons zullen genoten hebben van het zonnige en droge weer. Maar uw tuincommissie heeft het er maar druk mee gehad. We hebben een rooster moeten maken voor het sproeien. Maar gelukkig, mede daardoor hebben vrijwel alle planten de droogte goed doorstaan. En de nieuwe bloemenborder staat mooi in bloei.

De schaal in de voortuin bij de ingang van de serre is een ander verhaal. De beplanting in deze schaal moest de fontein van het Rozendaalse kerkzegel voorstellen, maar de fontein stond droog..... Geen van de planten heeft dat overleefd. Willy Horst, lid van onze gemeente, was dat een gruwel en bood nieuwe beplanting aan. Op de foto zien we haar samen met de leden van de tuincommissie Ans van Dijkhuizen en Niesje Verheij de nieuwe planten aanbrenge. *Sedum caucicola Robustum* en *Carex buchananii* Firefox (een grassoort), goed bestand tegen de droogte.

We hopen nog veel mooie zomers te krijgen.

Uit de KIK: Film in de tuinkamer op woensdag 17 oktober om 20.00 uur

***The Sense of an Ending* (2017)**

Regie: Ritesh Batra

Met: Jim Broadbent, Harriet Walter, Charlotte Rampling, Billy Howle, Freya Mayor, Michelle Dockery.

108 min.

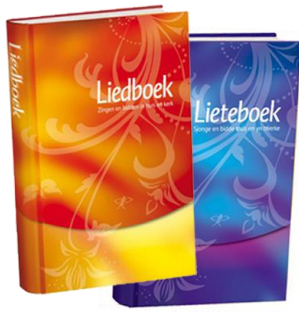
Verfilming van Julian Barnes' bestseller is een levensecht drama over herinneringen, familiegeheimen en verbroken liefdesrelaties

Verleden en heden

Tony (Jim Broadbent), de oude chagrijn, is gescheiden, leeft alleen en bezit een kleine camerawinkel. Het leven gaat zo zijn gangetje totdat hij op een dag een brief krijgt. Sarah (Emily Mortimer), de moeder van zijn vroegere liefde Veronica (Freya Mavor) is overleden en heeft hem het

dagboek van zijn vroegere studievriend Adrian nagelaten. Een probleem: Veronica weigert hem dit te geven en lijkt ook geen zin te hebben met Tony te praten. Terwijl hij er alles aan doet om het dagboek toch te bemachtigen, vertelt hij aan de mensen om hem heen waaronder zijn ex Margaret (Harriet Walter) en hun zwangere dochter Susie (Michelle Dockery) alles over zijn tijd als student, hoe hij Veronica ontmoette, zijn vriendschap met Adrian. Snel blijkt echter dat Tony niet de meest betrouwbare verteller is en dat zijn beeld van het verleden en zijn rol daarin misvormd zijn. Hoe precies laat (heel lang) op zich wachten.

Een kijkje in het muzikale keukentje (11)

Na het laatste avondlied zijn de 'Getijden van de Dag' in onze Liedboek voorbij. Er volt: één lege pagina en dan een pagina waarop in grote kapitalen gedrukt staat: 'De Eerste Dag'. Dat is een doordenker. Het liedboek heeft, zo is te lezen, op pagina 594 de liturgie van de kerkdienst op zondag op het oog, waarmee 'de eerste dag' aan het hoofd van de week wordt gezet. Maar de hoofdletters suggereren ook die andere 'éerste dag' die tot uitdrukking komt in Gezang 2016 'Dit is een morgen als ooit de eerste' (Early one morning). De toelichting zegt dat 'De Eerste Dag' 'de weg

volgt van de liturgie, van aanvang tot zegen'. Het 'l'-woord is gevallen: *liturgie*.

Wat is dat eigenlijk? In elk geval niet het boekje dat we elke zondagochtend gebruiken om door de dienst geleid te worden. In dat boekje staan wat handreikingen die met de 'liturgie', het doen en laten tijdens de dienst, te maken hebben. Misschien zouden we 'liturgie' kunnen omschrijven als het totale 'zeggen, doen en laten' tijdens een kerkdienst, waarbij het laten dan minstens zo belangrijk is als het 'doen'.

*"In de kerk van mijn jeugd verliep de zondagmorgendienst als volgt. Na votum, groet en aanvangslied volgde de lezing van de Wet des Heren (Exodus 20) en daarna een Korte Samenvatting uit Mattheüs 22. In aansluiting hierop zond de gemeente een leid van schuldbelijdenis, gevolgd door de genadeverkondiging, onder verwijzing naar Gods oordeel over de onboetvaardigen en opnieuw een lied. Daarna kwam de Schriftlezing, gevolgd door het grote gebed, de inzameling der gaven en tussentijds een lied. Eerst daarna had de bediening van het Woord plaats vanuit een als tekst gekozen Schriftwoord, al dan niet onderbroken door ene tussenzang, en gevolgd door ene lied, een dankgebed, de slotzang en de zegen."*¹

Heitink, geboren in 1938, schetst de klassieke gereformeerde preekdienst of godsdienstoefening. Ruimte voor de viering van het Avondmaal was er niet. Het kerkblad van zijn tijd heette meestal 'Predikbeurtenblad'. De belangrijkste plaats in het kerkgebouw was voor een massieve preekstoel "waaraan soms een waterbakje, het doopvont, was bevestigd." De tafel, zo beschrijft hij, bestond uit schragen met een plank en die werd alleen opgebouwd voor de viering van het avondmaal, eenmaal per kwartaal.

*"Daar was een week van voorbereiding aan voorafgegaan, waarin alle conflicten moesten worden bijgelegd."*² De kans is niet uitgesloten dat de predikant in de kerkdienst van hierboven al wel de zwarte toga droeg met witte bef. Veel voor historisch gehouden liturgische, kerkelijke tradities blijken na enig speurwerk nog betrekkelijk jong te zijn, meestal pas daterend vanuit de 19e eeuw. Zo ook de zwarte toga die pas in de Hervormde Kerk sinds 1854 gedragen wordt. Wel mét baret, maar of de dominee van hierboven niet nog droeg? Na de Reformatie uit het begin van de 16e eeuw was het protestantisme wars van alle uiterlijke vertoon dat maar afleidde van waar het werkelijk om ging: de preek. Of beter gezegd: de prediking.

*Een belangrijkste taak van de predikant in de zeventiende eeuw was het preken. Voor elke zondagmorgen bedacht hij een treffend onderwerp (we zouden tegenwoordig zeggen: een thema! A.W.) en zocht daarbij een passende tekst. (...) Tijdens een kerkdienst werd van hem verwacht dat hij een stil gebed uitsprak aan de voet van de preekstoel, vervolgens dat hij na het uitspreken van het votum („Onze hulp is in de Naam des Heeren...“) en het zingen van een psalm vooring in gebed, vervolgens een preek hield, weer vooring in gebed en na het zingen van het slotlied de zegen uitsprak. Het gebed voor de preek behelsde een algemene schuldbelijdenis en een smeekbede om vergeving en om „verlichting“ door de Geest van God. Het (lange) gebed na de preek bestond voornamelijk uit voorbeden voor gemeenteleden en voor noden in de wereld."*³

De 'liturgie' van zo'n kerkdienst kende dus een beperkt aantal onderdelen. Bidden en preken. O ja, gezongen werd er ook, een psalm en een 'slotlied'. Tot onze verbazing wellicht: er werd *niet* uit de Bijbel gelezen. Dat was voor 'thuis', zowel voor de dominee als voor de gemeenteleden. De dominee

¹ Gerben Heitink "Biografie van de Dominee"-Uitg. Ten Have – Baarn 2001 Tweede druk 2002 p. 232

² Idem p 233

³ Leen den Besten "Plaats en taak van de predikant", uitg. eigen beheer, Zevenaar, 19 februari 2011

las bijbel om meer dan één reden: het onderhouden van het geloof van zijn gezin en hemzelf en om zodanig te studeren dat zijn preken op peil bleven. Voor dat laatste was niet alléén de bijbel van belang maar ook de leer van de kerk: de dogmatiek, t.w. de manier waarop de kerk de inhoud van het geloof grondig doordacht en vastlegde in 'dogma's'. In menige kerk heeft het er wel op geleken dat 'de leer van de kerk' vele malen belangrijker werd gevonden dan de bijbel! De 'leer van de kerk' dringt immers niet alleen door in de theologie waarop de preek is gefundeerd, maar enigszins geïsoleerd komen stukjes 'dogmatiek' ook nog altijd de kerkdienst binnen als b.v. de geformuleerde geloofsbelijdenissen waarvan wij er tegenwoordig af en toe nog twee zien langs komen, de apostolische belijdenis (bij de doop) (Gezang 340b; 341) en de belijdenis van Nicea (bij het Avondmaal) (Gezang 340a).

Vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw kwam er *'bezinning op de grondslagen van de liturgie en de vormgeving van de eredienst'* op gang.

*'De eerste Handboekjes, die in de twintiger jaren verschenen, wilden 'bakens in de chaos van de praktijk' zijn.'*⁴ Ze waren er dus, pastores en cantores die vonden dat de kerkdienst op zondag chaotisch verliep. Maar bij de jeugdervaring van prof. Heitink van hierboven passen meer termen als in iedere geval vertrouwd en herkenbaar, maar wel saai, weinigzeggend en willekeurig. Vooral de tekstkeuze van de voorganger! Maar rommelig, chaotisch? De 'Liturgische Kring' werd in 1922 opgericht onder voorzitterschap van prof. dr. G. van der Leeuw (1890-1950). Die naam komen we overal tegen in de geschiedenis van de liturgische beweging maar hij overleed voordat het hoogtepunt van die beweging werd bereikt. Liep de toenemende aandacht in Hervormde kring via een aantal organen en commissies die zich met alle aspecten van de liturgie gingen bezighouden, binnen de Gereformeerde Kerk lijkt de zorg voor de liturgie lange tijd voornamelijk gewaarborgd te zijn door de Vereniging van Organisten die sinds 1932 het tijdschrift uitgaf: 'Organist en Eredienst'. In het midden van de vorige eeuw zag het ene na het andere tijdschrift op gebied van eredienst het licht. De stapel werd hoger toen het Liedboek voor de Kerken in 1973 was verschenen. Het een en ander kwam samen in de uitgave 'Eredienstvaardig', waarvan het eerste nr. in 1985 uitkwam. De naam had men geleend van een klein, dun, maar o zo behartenswaardig boekje van Willen Barnard dat zo heette. De grondtoon daarvan was dat de gang van zaken tijdens een dienst op zondag niet 'aangeboren' was, maar kon en moest worden aangeleerd. Voorgangers, kerkmusici, gemeenteleden moest meer inzicht worden verschaft in de praktijk van de zondagochtend die vele malen rijker er aan toe kon gaan dan alleen 'preken en bidden'. Een en ander had naast allerlei diepgravende spirituele overwegingen ook te maken met de veranderende 'rollen' van zowel de ambtsdragers als de gemeenteleden. De laatsten moesten gaan 'meedoen' in plaats van als 'gehoorzame' schapje blijven zitten onder de preekstoel. Waarom deed men zoals men deed, kon het echt anders? Kon het met méér diepgang, meer samenhang? Kon een eredienst op zondag ook een wekelijkse 'reis' worden door de tijd, een avontuur aan de hand van de Schriften, de Sacramenten, gebeden, liederen, de preek?

Het is nauwelijks meer voorstelbaar, maar het tijdschrift 'Eredienstvaardig' werd aan alle predikanten en liefhebbers *gratis* toegezonden. Ze betaalden vrijwillig:

*"net zoveel als het hun waard was. En soms was dat véél."*⁵

Nou ja, zó vrijblijvend was het 'gratis' nu ook weer niet want men vroeg om een vrijwillige bijdrage en zette daar tussen haakjes achter:

*"(liefst ter grootte van minimaal fl 25,- voor een jaargang)"*⁶

Het naderende Samen-op-Weg-proces tussen de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Kerk was mede de aanleiding voor dit tijdschrift. Samen deelden men sinds 1973 immers al datzelfde Liedboek.

*"Zou het dan niet uiterst gewenst zijn, dat er óók éénstemmigheid komt over hetzelfde dienstboek? Of is zelfs het wóórdsgebruik 'dienstboek' al zo typisch Hervormd, dat we meteen weer beginnen te aarzelen?"*⁷

Het is geen geheim dat de gang van zaken binnen een kerkdienst op zondag in de Gk-kerk héél anders werd opgevat als in de Hk-kerk! Het was voor een hervormde predikant in theorie gemakkelijker om

⁴ "Eredienstvaardig" 1e jg nr. 1 pg. 2, 3 en 4 W.G. Overbosch. Uitg. onder auspiciën van de Prof. Dr. G. v.d. Leeuwstichting, ontmoetingscentrum voor kerk en kunst.1985.

⁵ Idem

⁶ Idem

⁷ Idem

met een de plaatselijke gemeente bij het overstijgend 'dienstboek' zoals de Hk-kerk in 1950 al had gepubliceerd, aan te sluiten dan een gereformeerde voorganger. De laatste kon of wilde zich minder gemakkelijk voegen in de gedachte dat een 'hogere instantie' iets te zeggen kon hebben over het zondags handwerk. De scheidslijnen liepen niet alleen tussen de beide kerken maar ook binnen dwars door de gemeenten. Hier en daar zong de gemeente alleen de geliefde liederen van de voorganger, waarbij driftig in de verzen werd 'geknipt'. Uit deze tijd stamt het gegeven van het 'orgelbriefje' dat de dominee zaterdagavond op de orgeltrap legde. De organist vond het op zondagochtend dan wel. De dominee mocht dan uren gebroed hebben op de preek, dat de orgelspeler zich ook diende voor te bereiden drong nog weinig door tot de zeker in die tijd, nog maar al te vaak, zwaar beroekte studeerkamer op de pastorie.

September 2018, Ada Waalboer.

**STICHTING
VRIENDEN
VAN DE KERK
TE
ROZENDAAL**

In de maand oktober beginnen we weer met de Filosofische kring en de Concertserie van de Vrienden:

FILOSOFISCHE KRING in de Serre van Rozendaal

Maandagavonden: 20.00 tot 22.00 uur

Sleutelen aan de grenzen van de mens

We onderzoeken hoe het bestaan van de mens verandert als gevolg van grote technologische veranderingen op het gebied van kunstmatige intelligentie, robotisering, biomedische of biotechnologische ontwikkelingen. Kunnen we dat als mensheid en moeten we dat ook willen? De morele component komt daarbij zeker aan de orde. De inleiders zijn afkomstig van o.m. de Radboud Universiteit en de T.U. Twente.

De eerste lezing is op **8 okt. 2018** door Dr Pieter Lemmens:

Het transhumanistische mensbeeld en de technische conditie van de mens.

Op **22 okt. 2018** volgt Dr Bennie Mols:

AI en Robots, Hoe creëren we mensachtige intelligentie in een machine?

Daarna zijn er nog lezingen op 5 en 19 november en 3 december 2018

CONCERTEN in de Kerk van Rozendaal: Zondagmiddag: 15.30 uur, na afloop 'meet and greet':

Zo 21 okt. 2018: Ensemble Oostenwind

Ensemble Oostenwind: dwarsfluiten en piano en een Trio met klarinet, hoorn en piano.

De volgende concerten zijn
op 9 dec. 2018 het Duo Saxyon op saxofoon en accordeon,
op 3 febr. 2019 het Vocaal Ensemble Omnitet met zang en piano
en op 7 apr. 2019: het Leids Barok Ensemble

Leerhuis joodse traditie

In november willen wij ons weer verdiepen in de joodse traditie. Wij beginnen met een artikel van Peter Tomson (hoogleraar Jodendom) over de vraag: wat betekent het dat de bijbel een joods boek is, dat Jezus daaruit leefde en dat zijn uitleg van de Tora geen "ontbinding: maar een "vervulling" van die Tora is. Daarnaast willen wij fragmenten lezen uit het boek van de Britse rabbijn Jonathan Sacks : Een gebroken wereld heel maken", (2007, vertaald in 2016)

Plaats: Tuinkamer van de kerk

Tijd: DONDERDAG 1 nov., 15 nov. en 29 nov. Van 14. 00 uur – 16 00 uur.

In verband met de teksten die wij voor eenieder aanleveren is het erg prettig als u zich van te voren opgeeft.

Bert Bomer,

Madelon Beekhuis,

Email: m-bbeekhuis@hetnet.nl - tel. 06 – 28957708

UITNODIGING BOEKPRESENTATIE op woensdag 14 november in de Serre

Binnenkort zal onder het uitgeversimprint **bc.bs** (een samenwerkingsverband van Boekencentrum Uitgevers en Uitgeverij Boekscout) een nieuwe gedichtenbundel van Jaap van Dijkhuizen verschijnen. Het is een gedichtencyclus met de titel "**De 7+1 Werken van Barmhartigheid**", gecomponeerd bij een serie van 8 schilderijen van de in Rozendaal niet onbekende Arnhemse kunstenaar Gerard Ursem. Zijn eigenzinnige kunstenaarshand voegde aan de klassieke 7 werken van barmhartigheid een 8e toe, uitgevoerd in kleurrijke sjabloon-technieken, ook wel 'druksels' genoemd.

De zo ontstane/afbeeldingen zijn door hun consequente eenvoud zo indringend dat ze als het ware schreeuwen om poëtische verwoording.

Dat laatste gebeurt in deze dichtbundel en dat levert een caleidoscopisch

geheel op, waarin systematiek en ratio het moeten afleggen tegen menselijke ervaring en emotie.

Er is de steeds hoorbare roep om recht(vaardigheid), praktische naastenliefde en empathie

voor de *losers* en de *have-nots*. Vorm gegeven in flitsende en onverwachte associaties en

woordspelingen, soms in vrije, soms in meer klassieke dichtvormen en zonder angst de,

hedendaagse, dingen bij de naam te noemen. Een recht-voor-z'n-raap pleidooi ook om

nooit te wennen aan een onbarmhartige wereld en maatschappij, en zo nodig er op intelligente en

invoelende wijze tegen te keer te gaan.

De in de bundel afgedrukte beelden en de teksten vullen elkaar aan, maken er een krachtig geheel van.

U bent van harte welkom bij de presentatie van de bundel op **woensdag 14 november om 16.00 uur** (inloop vanaf 15.30 uur) in de Serre van onze kerk. Er zullen onder meer gedichten uit de bundel worden voorgedragen door Walter Jansen en Jaap van Dijkhuizen, de kunstwerken worden geëxposeerd en toegelicht en er zal door de auteur worden gesigneerd onder het genot van een glas en een kop koffie.

Ingekomen post:

Geachte gemeenteleden,

Eind januari 2019 vertrek ik weer voor de leprazending naar Myanmar. Voor de 5e keer!!!
Deze keer gaan we naar Myitkyna en Putao in het noorden van Myanmar. Ieder jaar weer ervaar ik veel belangstelling en steun van jullie. Voor mij een reden om een bijeenkomst te organiseren waarbij verslag wordt gedaan van onze reizen.
Wat hebben we kunnen realiseren, wat gaan we komende missie doen. Dr Wim Theuvenet, Dr David Schiettecatte en Ds Mathijs Glastra zullen

hun medewerking verlenen.

Graag nodig ik u uit om zondag 28 oktober hierbij aanwezig te zijn.

De middag vindt plaats in de protestantse kerk van Huissen, Raadhuisplein 1.

Aanvang 14 uur, de kerk is open vanaf 13.30 uur.

De middag wordt rond 15.30 uur afgesloten.

Ik hoop dat u deze datum wilt reserveren,

met vriendelijke groet,

Aly Boven-Vrijhof

Contactmiddag KBO/PCOB **dinsdag 9 oktober** in de Elleboog van Nieuw Schoonoord om 14.30 uur.

De eerste week van oktober is de week van de **Valpreventie**

Het thema is dit jaar: Blijf in beweging. Doe het veilig.

Begin er vandaag nog aan!

Het onderwerp van de presentatie op deze middag is daarom: **Vallen/Valpreventie**

Er zijn veel spreekwoorden en gezegden met betrekking tot vallen zoals:

Met vallen en opstaan. Hij is niet op zijn achterhoofd gevallen. Met de neus in de boter vallen.

U kent er vast ook wel een paar.

Maar waarom vallen we eigenlijk? En hoe komt het dat wanneer de leeftijd vordert er meer wordt gevallen?

Iedere 5 minuten wordt een 65+ als gevolg van een val behandeld op de Spoedeisende Hulp en vallen is één van de meest voorkomende redenen waarom iemand niet meer zelfstandig in eigen woning kan verblijven.

Er is meer kans op vallen dan op een auto-ongeluk en één op de drie 65+ valt minstens één keer per jaar.

Een oude bekende, fysiotherapeute Fenna van Harten van de fysiopraktijk van Douveren & van Harten is daarom uitgenodigd om informatie en inzicht te geven over het vallen. In een leuke en interactieve lezing met duidelijke voorbeelden geeft zij aan wat de oorzaken van vallen kunnen zijn en wat u zelf kunt doen om vallen te voorkomen.

Dit is dus een middag die u niet moet missen!!!!

We zien u graag samen met vrienden en bekenden op dinsdag 9 oktober.

Op donderdag 11 september is er een herhaling van deze presentatie in Rheden in het Dorpshuis, Willem de Zwijger Mr. B van Leeuwenplein 1 om 14.00 uur

Agenda PG Rozendaal 2018			
Oktober	Wo 3	10-12.30 uur 10.30 uur	Serre van Rozendaal Workshop smartphone
	Zo 7	10.00 uur	Ds. M. Beekhuis-Wassenburg
	Ma 8	20.00uur	Filosofische kring: Dr. Pieter Lemmens
	Wo 10	10-12.30	Serre van Rozendaal
	Zo 14	10.00 uur	Ds. F.Z.Ort Gemeentezondag
	Wo 17	10-12.30	Serre van Rozendaal
	Wo 17	20.00 uur	Film in de tuinkamer
	Zo 21	10.00 uur	Ds. F.Z. Ort
	Zo 21	15.30 uur	Concert Vrienden: Ensemble Oostenwind
	Ma 22	20.00 uur	Filosofische kring: Dr. Bennie Mols
	Wo 24	10-12.30 uur	Serre van Rozendaal
	Vr 26	10.00 uur	Nicodemus
	Zo 28	10.00 uur	Ds. P.C. Barnard uit Blaricum
	Wo 31	10-12.30 uur	Serre van Rozendaal
	Wo 31	18.00 uur	Benefiet gemeentemaaltijd
November	Do 1	14 – 16.00 uur	Leerhuis Joodse traditie
	Zo 4	10.00 uur	Ds. F.Z. Ort Allerzielen

Voor meer informatie: www.dekerkvanrozendaal.nl

Colofon: Postadres Kerk: Kerklaan 15, 6891 CM

Website: www.dekerkvanrozendaal.nl

Predikant: Ds. Frans Ort, Admiraal Helfrichlaan 56, 6952 GJ Dieren. Tel.0313-

414137. Bereikbaar dagelijks van 9.00 – 9.30 en 12-12.30 uur. Werkzaam

voor Rozendaal: maandag, woensdag en vrijdagmorgen

E-mail : fransort@dekerkvanrozendaal.nl Website: www.fransort.nl

Scriba: Gerda van den Bijllaardt, Ringallee 69, 6881 MX Velp, 026-3613535,

scriba@dekerkvanrozendaal.nl

Kerkverhuur: Anneke van der Togt/Carla Rexwinkel:06-27320891,

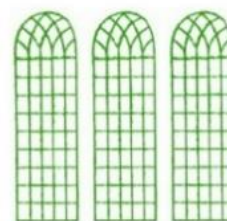
verhuur@dekerkvanrozendaal.nl

Bankrekeningen:

Vrijwillige bijdrage: nr. NL81 RABO 01687.08.175 t.n.v. Kerkvoogdij Protestantse Gemeente Rozendaal

Voorzitter diaconie: Miep Dijkhuis Rek. Diaconie: nr. NL16 INGB 0000933939

Autodienst: Bep Brons, tel. 3634291

Protestantse Gemeente Rozendaal

N.B: De volgende nieuwsbrief zal eind oktober/begin november verschijnen